

ው ሣ ኔ

የሰ/መ/ቁ. 25434

1. የጅጅጋ ዞን ክፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 83/96-380 በሰኔ 21 ቀን 1997 ዓ.ም. የሰጠው ውሣኔ እንደዚሁም የሱማሌ ክልል ጠ/ፍ/ቤት በመ/ቁ. 28/98 በየካቲት 25 ቀን 1998 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ስለሆነ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
2. የአመልካች መኪና በተጠሪ እጅ እያለ በደረሰበት የመገልበጥ አደጋ በተጠሪ ላይ በተቋረጠ ገቢ አመልካች የጉዳት ኪሣራ ለመክፈል የሕግም ይሁን የውል ግዴታ ስለሌለበት ሊከፈል አይገባም ተብሎ ተወስኗል።
3. በአመልካች በኩል የቀረበው የተከሣሽ ከሣሽነት ክስ ዳኝነት ሳይሰጥበት የታለፈ ስለሆነ የጅጅጋ ዞን ክፍተኛ ፍ/ቤት በአመልካች በኩል የቀረበውን የተከሳሽ ክሳሽነት ክስ መርምሮ የበኩሉን ውሣኔ እንዲሰጥበት ጉዳዩ ተመልሶለታል።
4. ግራ ቀኙ ወጭና ኪሣራ ይቻቻሉ።
5. መዝገቡ ተዘግቶ ወደ መ/ቤት ተመልሷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ነ/ዓ

መጋቢት 25 ቀን 2000 ዓ.ም.

ዳኞች፦ ዓብዱልቃድር መሐመድ

ሒሩት መለሠ

መድኅን ኪሮስ

ዓሊ መሐመድ

ፀጋዬ አስማማው

አመልካች፦ የአዲስ አበባ ውሃና ፍሳሽ ባለሥልጣን - ጥሩወረቅ ሀ/ማርያም - ቀረበ።

ተጠሪ፦ ፍሬተርስ ኢንተርናሽናል ኃ/የተ/የግል ማኅበር - ጠበቃ ፍቃዱ ያሚን-ቀረበ።

መዝገቡ የተቀጠረው ለምርመራ ነበር። መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

መዝገቡ የቀረበው የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት በመዝገብ ቁጥር 00241 ሰኔ 10 ቀን 1996 ዓ.ም. የሰጠው ውሣኔና የፌ/ከ/ፍ/ቤት በመዝገብ ቁጥር 33291 መጋቢት 18 ቀን 1998 ዓ.ም. የሰጠው ፍርድ መሠረታዊ የህግ ስህተት ስላለበት በሰበር ይታረምልኝ በማለት አመልካች ሰኔ 13 ቀን 1998 ዓ.ም. በተጻፈ አቤቱታ ስለጠየቀ ነው። የክርክሩ መነሻ አመልካች 26 ኮንቴነሮችን በማስጫን ከተጠሪው ጋር ውል የነበረው መሆኑን ገልጾ፣ በመያዣነት ካስያዘኩት ገንዘብ ውስጥ ብር 104,190 /አንድ መቶ አራት ሺ አንድ መቶ ዘጠና/ አላግባብ ቀንሶ ስላስቀረና ከነሐሴ 3 ቀን 1990 ዓ.ም. ጀምሮ ከሚታሰብ ወለድ ጋር እንዲከፈል ይወስንልኝ በማለት አመልካች ያቀረበው ክስ ሲሆን፣ ተጠሪም በበኩሉ ክስ የቀረበበት ገንዘብ ክሳሽ ኮንቴነሮቹን በወቅቱ ባለመመለሳቸው እና ከሰላሣ ቀን በላይ በማቆየቱ መክፈል ያለበት መቀጫ ስለሆነ ሊመለስለት አይገባም በማለት ተከራክሯል። የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት የውሉ የቅጣት ድንጋጌ በክፍት ቢታለፍም በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 1791 ንዑስ

አንቀጽ 1 መሠረት ለደረሰው ኪሣራ ከሣሽ ካሣ መክፈል ስላለበት ቅጣቱም በቀን ብር 75 /ሰባ አምስት ብር/ መሆኑን ተከሣሹ ከሌሎች ደንበኞቹ ጋር ያደረገውን ውል በማስረጃነት ስላቀረበ ከሳሽ ቀሪ የማስያዥያ ገንዘብ ይመለስልኝ በማለት የቀረበውን ጥያቄ አልተቀበልነውም በማለት ወስኗል።

አመልካች በዚህ ውሣኔ ቅር በመሰኘት ይግባኙን ለፌ/ክ/ፍ/ቤት ያቀረበ ሲሆን የክፍተኛው ፍርድ ቤት የሥር ፍርድ ቤት የሰጠው ውሣኔ የሚነቀፍበት የፍሬ ጉዳይ እና የሕግ ምክንያት የለም በማለት ሠርዞታል። አመልካች በውል ሰነዱ መቀጫ ለመክፈል ያልተስማማንና የመቀጫ ድንጋጌው በክፍት /ዳሽ/ የታለፈ መሆኑ እየታወቀ ፍርድ ቤቱ ከሣሽ በክስ ማመልከቻው ያልጠየቀውን ኮንቴነሮቹ በወቅቱ ባለመመለሳቸው በተከሣሽ ላይ ካሣ የመክፈል ግዴታ አለባቸው በማለት ጭብጡን በመቀየር የወሰነ ስለሆነ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ፈጽሟል በማለት አመልክተዋል። ተጠሪው በበኩሉ ውሉ የቅጣት ድንጋጌ ያለው መሆኑን ጠቅሶ የቅጣት መጠኑ ባለመገለፁ ብቻ አመልካች አልተስማማም ማለት ስለማይቻል ይኸም በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 1713 መሠረት ሊፈፀም ስለሚገባው የሥር ፍርድ ቤት የሰጠው ውሣኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የለበትም በማለት መልስ ሰጥቷል። አመልካች ባቀረበው የመልስ መልስ በሰበር አቤቱታው ላይ ያቀረባቸውን ነጥቦች በማጠናከር ተከራክሯል። የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት የሰጠው ውሣኔና ይግባኙ የቀረበለት ፍርድ ቤት የሰጠው ትዕዛዝ እንዲሁም ግራ ቀኙ በሰበር ያቀረቡት ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም መዘገቡን መርምረናል። መዘገቡን እንደመረመርነው ተጠሪው አመልካች የጠየቀውን ገንዘብ በመያዣነት ተሰጥቶት ከነበረው ገንዘብ ውስጥ በመቀነስ ያስቀረ መሆኑ አልተካደም። ተጠሪው የሚከራከረው የቀነስኩት በውሉ መሠረት ከ30 ቀን በላይ ኮንቴነሮቹ ባለመመለሳቸው አመልካች መክፈል የሚገባውን የቅጣት ገንዘብ ነው በማለት ነው። በመሆኑም በአመልካችና በተጠሪ መካከል የተደረገው ውል፣ ኮንቴነሮቹ በመዘግየታቸው አመልካች ቅጣት ለመክፈል የተስማሙበት መሆኑን ያረጋግጣል ወይስ አያረጋግጥም? የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 1791 ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት

አመልካች ካሣ የመክፈል ኃላፊነት አለበት በማለት የሰጠው ውሣኔ ሕጋዊ መሠረት አለው ወይስ የለውም የሚሉትን ነጥቦች ማየት አስፈላጊ ሆኖ አግኝተነዋል።

የመጀመሪያውን ነጥብ በተመለከተ የውሉ አንቀጽ 4 ኮንቴነሩ ወደብ ከደረሰ ከሰላሣ ቀን በኋላ፣ ኮንቴነሩ በቀን ብር _____ ለመክፈል አመልካች ግዴታ መግባቱን ያሳያል። እንግዲህ በቀን ብር ዳሽ የሚለው የውሉ አራተኛው አንቀጽ እንዴት ነው መተርጎም ያለበት የሚለው የመጀመሪያው ነጥብ ነው። ተጠሪው፣ ይህ በቀን የሚከፈለውን የብር መጠን የማይገልጽ የውሉ አንቀጽ በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 1713 መሞላት አለበት በማለት የሚከራከር ቢሆንም ይኼ ድንጋጌ የዚህ አይነት አከራካሪና አጠራጣሪ ጉዳይ ለመፍታት አያገለግልም። እንደዚህ አይነት አጠራጣሪ ሁኔታ ሲያጋጥም የውሉ ድንጋጌ መተርጎም ያለበት በውሉ አስገዳጅ የሆነውን ወገን በሚጠቀምበት ሁኔታ ሳይሆን ለውሉ ተገዳጅ የሆነውን ወገን ምቹ በሚሆንበት አኳኋን መሆን እንደሚገባው አንቀጽ 1738 ንዑስ አንቀጽ 1 ይደነግጋል። ከዚህ አንጻር ስናየው አመልካች በየቀኑ የሚከፍለው የመቀጫ ገንዘብ መጠን የሚደነግገው የውሉ አንቀጽ አራት መተርጎም ያለበት ተጠሪውን በሚጠቅም መንገድ ሳይሆን በዚህ ድንጋጌ ተገዳጅ የሆነውን አመልካቹን በሚጠቅም መንገድ መሆን ይገባዋል። ከዚህ አንጻር የውሉ አንቀጽ 4 ላይ የሚታየው ክፍተት አመልካች ለተጠሪው የቅጣት ገንዘብ ለመክፈል ያልተስማማ መሆኑን የሚያሳይ እንደሆነ የፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 1738 ንዑስ አንቀጽ 1 ድንጋጌ መሠረት ለመረዳት ይቻላል። ከዚህ አንጻር የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት በአመልካችና በተጠሪው መካከል የቅጣት ክፍያን አስመልክቶ ውል አለ ወይስ የለም የሚለውን ጭብጥ ከውል ድንጋጌዎች አተረጓጎም አንጻር አይቶ ሳይወስን ማለፉ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ሆኖ አግኝተነዋል።

ሁለተኛውን ነጥብ በተመለከተ፣ ተጠሪው ለቀረበበት ክስ፣ የተከራከረው፣ ቀንሼ ያስቀረሁት ገንዘብ አመልካች በውላችን መሠረት ኮንቴነሮቹ ከሰላሣ ቀን በላይ ለዘገየበት በቀን ብር 75 /ሰባ አምስት ብር/

ተሰልቶ መክፈል ያለበት የመቀጫ ገንዘብ ነው በማለት ነው። ተጠሪው የአመልካቹ ማለትም የሥር ከሣሽ ማመልከቻ ሲደርሰው በሥር ተከሣሽ የሆነው ተጠሪው አመልካች በሰላሣ ቀን ውስጥ ኮንቴነሮቹን ባለማንሣቱ ደረሰብኝ የሚለው ኪሣራ በዝርዝር በመግለጽ አመልካች የውል ግዴታውን ባለመፈፀሙ ለደረሰበት ኪሣራ ካሳ ሊክሰኝ ይገባል የሚል፣ በተከሳሽ ከሳሽነት በፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 234 ንዑስ አንቀጽ 1/ረ/ እና በፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 234 መሠረት አልጠየቀም። ተጠሪው አግባብነት ያላቸውን የፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕጎች መሠረት በማድረግና በፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 215 ንዑስ አንቀጽ 2 መሠረት አስፈላጊውን ዳኝነት ከፍሎ፣ ጥያቄውን ሳይቀርብ የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት አመልካች ኮንቴነሮቹን በወቅቱ ባለማንሣቱ በተጠሪው /ተከሣሽ/ ላይ ላደረሰው ጉዳት በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 1791 ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት ካሳ የመክፈል ኃላፊነት አለበት በማለት በራሱ አነሳሽነት የሰጠው ውሣኔ፣ ከላይ የተገለጹትን መሠረታዊ የፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ድንጋጌዎችና የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ተከራካሪዎች በግልጽ ባላቀረቡት እና በግልጽ ባለመለከቱት ጉዳይ ላይ ውሣኔ መስጠት አይቻልም የሚለውን የፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 182 ንዑስ አንቀጽ 2 መሠረታዊ ድንጋጌ የሚጥስ በመሆኑም የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት የሰጠው ውሣኔና የፌ/ከ/ፍ/ቤት የሰጠው ውሣኔ የሕግ ወይም የፍሬ ጉዳይ ስህተት የለበትም በማለት የሰጠው ትዕዛዝ መሠረታዊ የሕግ ስህተት አለበት በማለት ፍርድ ሰጥተናል።

ው ሣ ኔ

1. የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት በመዝገብ ቁጥር 00241 ሰኔ 10 ቀን 1996 ዓ.ም. የሰጠው ውሣኔ እና የፌ/ከ/ፍ/ቤት በመዝገብ ቁጥር 33291 መጋቢት 18 ቀን 1998 ዓ.ም. የሰጠው ውሣኔ ተሸሯል። ይፃፍ።
2. ተጠሪው አመልካች ክስ የቀረበበትን ብር 104190/ አንድ መቶ አራት ሺህ አንድ መቶ ዘጠና/ ከነሐሴ 3 ቀን 1990 ዓ.ም. ጀምሮ

ከሚታሰብ ዘጠኝ ፐርሰንት ወለድ ጋር ለአመልካች እንዲከፍል ወስነናል። በውሣኔው መሠረት አመልካች የአፈፃፀም ክስ ካቀረበ ውሣኔውን ያስፈጽም ዘንድ ግልባጩ ለፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት ይተላለፍ።

3. በዚህ ፍርድ ቤት ያወጣውን ወጪና ኪሣራ ግራ ቀኝ ለየራሳቸው ይቻሉ።

ይህ ፍርድ መጋቢት 25 ቀን 2000 ዓ.ም. በሙሉ ድምጽ ተሰጠ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ነ/ዓ